

περιεχόμενα

Ο χρόνος δεν κουράζεται ποτέ να τρέχει:

Δύο μελέτες περίπτωσης της κατανομής του χρόνου μιας Διευθύντριας και ενός Διευθυντή Δημοτικών Σχολείων

Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ, Χ. ΛΟΪΖΙΔΟΥ,
Π. ΠΑΝΑΓΗ, Α. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και
Π. ΠΑΣΙΑΡΔΗΣ 2

Το σχολικό κλίμα υπό το πρίσμα των μαθητών της Β τάξης Γυμνασίου.

Γ. ΠΑΣΙΑΡΔΗ 6

Εμπειρίες από την απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Γ. ΚΑΣΟΥΛΙΔΗΣ 9

Παρουσίαση Βιβλίου-Κριτική

Γ. ΠΑΣΙΑΡΔΗ, Μ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 11

Έκθεση ανεξάρτητων Ελεγκτών

Ανακοίνωση 16

Αντί προλόγου

Αγαπητά μέλη,

Το 20ο τεύχος του δελτίου του Κ.Ο.Ε.Δ. με ποικίλη ύλη συνεχίζει με συνέπεια την προσπάθεια του Ομίλου να ανοίγει κανάλια επικοινωνίας με τα μέλη του μέσα στα πλαίσια του κοινού τους ενδιαφέροντος για το επιστημονικό πεδίο της εκπαιδευτικής διοίκησης. Ως εκ τούτου, η φιλοξενία στις στήλες του δελτίου εργασιών μελών του Ομίλου σχετικών με το θέμα αυτό είναι η μόνιμη προτεραιότητα της εκδοτικής επιτροπής.

Στην παρούσα έκδοση διαβάστε μια ενδιαφέρουσα εργασία με θέμα το χρόνο και τον τρόπο διαχείρισής του από τους διευθυντές κατά τη διάρκεια μιας εργάσιμης μέρας. Οι Κυριάκος Κυριάκου, Χαρά Λοϊζίδου, Παναγιώτης Παναγή, Ανθή Χαραλάμπους και Πέτρος Πασιαρδής παρουσιάζουν την περίπτωση ενός διευθυντή και μιας διευθύντριας στη δημοτική εκπαίδευση τους οποίους παρακολούθησαν επί το έργο.

Η εργασία της Γεωργίας Πασιαρδή για το σχολικό κλίμα, αυτή τη φορά κινείται στο χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η μελέτη διερευνά τις απόψεις των ιδίων των μαθητών για το κλίμα όπως το αντιλαμβάνονται μέσα από τις διαπροσωπικές σχέσεις μαθητή-εκπαιδευτικού στο σχολείο.

Κάτι διαφορετικό από τη συνηθισμένη ύλη του δελτίου προβάλλει το κείμενο του Γιάννη Κασουλίδη ο οποίος παρουσιάζει τις εμπειρίες του από το πρόγραμμα επιμόρφωσης που παρακολούθησε στις Βρυξέλλες.

Στην παρουσίαση του βιβλίου *Contemporary Approaches to Research on Learning Environments* των Fisher και Khine που επιχειρούν οι Γεωργία Πασιαρδή και η Μαρία Γεωργίου προβάλλονται νέες προσεγγίσεις και ερευνητικά εργαλεία μελέτης του μαθησιακού περιβάλλοντος εστιασμένα στις αντιλήψεις των μαθητών.

Τέλος, στο δελτίο το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΟΕΔ δημοσιεύει την έκθεση ανεξάρτητων ελεγκτών μετά τον ταμειακό έλεγχο του Ομίλου για την τριετία 2003-2006.

Στο οπισθόφυλλο του Δελτίου διαβάστε σημαντικές ανακοινώσεις αναφορικά με τις χορηγίες που αποφασίστηκε να δοθούν για ερευνητικές δραστηριότητες μελών του Κ.Ο.Ε.Δ. για το 2007.

Εκδοτική επιτροπή

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Γεωργίου
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Μαρία Γεωργίου
Όλγα Παπαγιάννη

ΧΟΡΗΓΟΙ:

Φ.Ε.ΠΑΝ.
Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου
Παιδείας και Πολιτισμού

Η Συντακτική Επιτροπή δέχεται κείμενα (μελέτες, έρευνες, βιβλιοκριτικές κτλ.) για δημοσίευση στο Δελτίο του Ομίλου. Τα κείμενα πρέπει να είναι σύντομα (μέχρι 1500 λέξεις περίπου), σε θέμα σχετικό με την Εκπαιδευτική Διοίκηση και να αποστέλλονται σε γραπτή και ηλεκτρονική μορφή σε πρόγραμμα Word for Windows στις διευθύνσεις: Γιάννης Σαββίδης, Αμοργού 4Α, 1048 Λευκωσία, και i.savvides@cytanet.com.cy

Οι απόψεις που παρατίθενται στα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν απαραίτητα τον ΚΟΕΔ.

ΧΡΟΝΟΣ ΔΕΝ ΚΟΥΡΑΖΕΤΑΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΤΡΕΧΕΙ ΔΥΟ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΜΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Κυριάκος Κυριάκου, Χαρά Λοιζίδου, Παναγιώτης Παναγή, Ανθή Χαραλάμπους

Μεταπτυχιακοί Φοιτητές, Πανεπιστήμιο Κύπρου

και Πέτρος Πασιαρδής Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Η εργασία αυτή πραγματεύεται το θέμα της κατανομής του χρόνου δύο διευθυντών σχολείων κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους όπως αυτά ορίζονται από το νόμο. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα δύο περιπτωσιακών μελετών αναφορικά με την κατανομή του χρόνου μιας διευθύντριας και ενός διευθυντή δημοτικών σχολείων της Λευκωσίας των οποίων η καθημερινή δράση στο σχολείο παρατηρήθηκε συστηματικά για μια εργάσιμη βδομάδα. Η ανάλυση των δεδομένων αποκαλύπτει τις περιοχές εκείνες στις οποίες η διευθύντρια και ο διευθυντής κατανέμουν το χρόνο τους. Εν κατακλείδι, τα αποτελέσματα των περιπτωσιακών μελετών συγκρίνονται μεταξύ τους αλλά και με τα ευρήματα αντίστοιχων ερευνών τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

Εισαγωγή

Η σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης έχει επιφέρει πολλές και σημαντικές αλλαγές στη σύγχρονη κοινωνία. Η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η συνεχής ροή ιδεών και πληροφοριών, ο ανταγωνισμός και οι διεθνείς συμμαχίες είναι μόνο μερικές (Scholte, 2000· Stromquist, 2002· Σαββίδης κ.ά., 2002). Ανεπνέαστο από αυτές τις εξελίξεις δεν μπορεί να μείνει και το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας καθώς επηρεάζονται σημαντικά οι στόχοι και η σύνθεση των εκπαιδευτικών οργανισμών (Stromquist, 2002). Παράλληλα, οι αυξημένες κοινωνικές προσδοκίες για μεγαλύτερη απόδοση και αποτελεσματικότητα δημιουργούν για τα διευθυντικά στελέχη της εκπαίδευσης πολυάριθμες απαιτήσεις. Κατ'επέκταση, ο ρόλος του διευθυντή καθίσταται πλέον

Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό ενός αποτελεσματικού διευθυντή είναι *το να είναι ορατός παντού μέσα στο σχολείο*

σημαντικός (Cheng, 2000· Σαββίδης κ.α, 2002). Για την επίτευξη των στόχων της σχολικής μονάδας και την επιτυχή διεκπεραίωση των καθηκόντων του πρέπει να διαχειρίζεται και να κατανέμει ορθολογιστικά το χρόνο του.

Μεθοδολογία

Η έρευνα στηρίχθηκε στην παρατήρηση, περιγραφή και ανάλυση της εργασιακής συμπεριφοράς μιας διευθύντριας και ενός διευθυντή δημοτικών σχολείων της Λευκωσίας. Το ένα δημοτικό ανήκει σε αστική περιοχή της Λευκωσίας ενώ το άλλο σε μη αστική. Η συλλογή των δεδομένων έγινε κατά το μήνα Νοέμβριο του 2006 για πέντε εργάσιμες μέρες. Για την όσο το δυνατό ακριβέστερη καταγραφή των δραστηριοτήτων της διευθύντριας και του διευθυντή και του χρόνου που δαπανήθηκε για κάθε μια, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της σκιώδους παρακολούθησης κατά τη διάρκεια της οποίας γινόταν παρακολούθηση και των δύο σε όλες τις εργασίες και μετακινήσεις τους.

Κατά την καταγραφή των δεδομένων δόθηκε έμφαση στο χρόνο που αφιερώνουν οι διευθυντές σε τέσσερις συγκεκριμένες κατηγορίες και οι οποίες είναι οι εξής:

- τριγυρνώντας στο σχολείο*: περιλαμβάνει τις μετακινήσεις των διευθυντών εντός και εκτός σχολείου,
- η μοναξιά της κορυφής*: αφορά τις αποκλειστικές δραστηριότητες του κάθε διευθυντή και οι οποίες απορ-

ρέουν από τα καθήκοντα που του ορίζει ο νόμος

- επικοινωνία*: οι επαφές των διευθυντών με διάφορους φορείς, εμπλεκόμενους ή μη στο έργο της σχολικής μονάδας· διακρίνεται σε άμεση και έμμεση επαφή και
- παρεμβολές*: παρεμβολές από τη διευθύντρια/διευθυντή στο εκπαιδευτικό και βοηθητικό προσωπικό, στους μαθητές και σε άλλους φορείς και παρεμβολές στο έργο της διευθύντριας και του διευθυντή ως απρόσμενες επεμβάσεις.

Εκτός από τη συλλογή και καταγραφή των δεδομένων κρίθηκε σκόπιμο όπως στο τέλος των παρακολουθήσεων ληφθεί συνέντευξη διάρκειας 30 περίπου λεπτών από τον κάθε διευθυντή ώστε να καταστεί ευκολότερη και ακριβέστερη η ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Παρουσίαση και ανάλυση αποτελεσμάτων

Τριγυρνώντας στο σχολείο

Οι Andrews και Soder (1987) ανακάλυψαν ότι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό ενός αποτελεσματικού διευθυντή είναι το να είναι ορατός παντού μέσα στο σχολείο (στο Πασιαρδής, 2004, σελ. 6). Μέσα από την παρακολούθηση καταγράφηκαν έξι βασικοί χώροι, στους οποίους βρίσκονταν κάθε φορά η διευθύντρια και ο διευθυντής, αντίστοιχα. Οι χώροι αυτοί είναι το προσωπικό τους γραφείο, η αίθουσα προσωπικού, οι διάφορες τάξεις, η αυλή και άλλοι χώροι.

Η διευθύντρια αποφεύγει τη μοναξιά του γραφείου και προτιμά η παρουσία της να είναι αισθητή στους διάφορους σχολικούς χώρους γι' αυτό και το 60% περίπου του χρόνου της, βρίσκεται εκτός γραφείου. Το ίδιο ισχύει και για

το διευθυντή, ο οποίος φαίνεται να εφαρμόζει τη διοίκηση δια της περιφοράς σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό, αφού βρίσκεται εκτός του προσωπικού του γραφείου κατά ποσοστό 70%.

Ο χώρος όπου βρισκόταν η διευθύντρια την περισσότερη ώρα δεν ήταν το γραφείο της αλλά η τάξη (30,70%). Ο βασικός λόγος γι' αυτό ήταν ο υποχρεωτικός διδακτικός χρόνος. Ο διευθυντής από την άλλη, βρισκόταν σε τάξεις για 262 λεπτά ή ποσοστό 15,88%. Από αυτά, τα 220 λεπτά αφορούσαν διδασκαλία ενώ τα υπόλοιπα, θέματα συντονισμού. Η αίθουσα προσωπικού είναι ο δεύτερος πιο πιθανός χώρος να βρει κανείς το διευθυντή του μη αστικού σχολείου (30,18%). Στο χρόνο αυτό αναπτύσσει διαπροσωπικές σχέσεις με το προσωπικό και συζητεί για εκπαιδευτικά, για προσωπικά ή επίκαιρα θέματα. Αφιερώνει επίσης 40 λεπτά για την καθιερωμένη συνεδρία προσωπικού. Το ίδιο ισχύει και στο σχολείο της διευθύντριας.

Ο χρόνος που βρίσκεται ο διευθυντής στην αυλή είναι πολύ περισσότερος από τον αντίστοιχο χρόνο της διευθύντριας. Μια πιθανή εξήγηση είναι ο μειωμένος διδακτικός χρόνος που έτυχε να έχει ο πρώτος και οι καλές καιρικές συνθήκες. Στην έρευνα των Κασουλίδη και Πασιαρδή (2005) βρέθηκε να διατίθεται ποσοστό 3,47% του χρόνου του διευθυντή για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, ενώ οι Rosenblatt και Somech (1988) στη δική τους έρευνα αναφέρουν ποσοστό 8%.

Η μοναξιά της κορυφής

Ο διευθυντής είναι το μοναδικό άτομο με το λιγότερο διδακτικό χρόνο στη σχολική μονάδα. Έχει όμως ταυτόχρονα να διεκπεραιώσει πολλές άλλες υποχρεώσεις που εμπίπτουν στα καθήκοντά του. Στην κατηγορία αυτή έχουν επιλεγεί ορισμένα από αυτά τα καθήκοντα τα οποία αποτελούν αποκλειστικές δραστηριότητες του ίδιου του διευθυντή. Σ' αυτές εμπίπτει ο έλεγχος του προγραμματισμού του προσωπικού, η καταχώρηση νέων βιβλίων, το προσωπικό ημερολόγιο, διοικητικά θέματα- θέματα συνεδρίας, η προπαρασκευή διδασκαλίας, η αρχειοθέτηση εγγράφων- τιμολογίων, η αλληλογραφία κ.ά..

Από την έρευνα προέκυψε ότι υπάρχουν και ομοιότητες αλλά και αρκετές διαφορές ανάμεσα στους δύο διευθυντές. Συγκεκριμένα, η διευθύντρια βρισκόταν μόνη στο γραφείο για το 29,3% του χρόνου της σε αντίθεση με το διευθυντή ο οποίος ήταν μόνος για το 18,09% του χρόνου του. Οι Κασουλίδης και Πασιαρδής (2005) κατέγραψαν ποσοστό 30,19% σε ανάλογη έρευνα.

«Το ημερολόγιο αποτελεί το Α και το Ω στον καθημερινό μου προγραμματισμό»

Η διευθύντρια ασχολήθηκε για 427 λεπτά (25,96%) με γραφειοκρατικές δραστηριότητες ενώ ο διευθυντής για 242 λεπτά (14,67%). Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί πως ο διευθυντής μέσα από την προσωπική συνέντευξη στο τέλος των παρακολουθήσεων δήλωσε πως έρχεται στο σχολείο 40 περίπου λεπτά πριν από το εκπαιδευτικό προσωπικό και ασχολείται αποκλειστικά με γραφειοκρατικές δραστηριότητες. Όσον αφορά το προσωπικό ημερολόγιο, και οι δύο διευθυντές αποδίδουν μεγάλη σημασία στη χρήση του καθώς όπως σχολίασε και ο διευθυντής της δεύτερης μελέτης περίπτωσης «το ημερολόγιο αποτελεί το Α και το Ω στον καθημερινό μου προγραμματισμό».

Σημαντική παρουσιάζεται και η διαφορά ανάμεσα στο χρόνο που αφιερώνει ο διευθυντής στην αλληλογραφία σε σχέση με τον αντίστοιχο χρόνο της διευθύντριας. Διαπιστώθηκε πως μόνο στα χρονικά πλαίσια της έρευνας αφιερώνει το 37,95% του ατομικού του χρόνου (6,97% του συνολικού χρόνου της έρευνας) στην αλληλογραφία, σε αντιδιαστολή με τη διευθύντρια για την οποία σημειώθηκε ποσοστό της τάξης του 15,14% του ατομικού χρόνου (4,44% του συνολικού χρόνου της έρευνας).

Η επικοινωνία με τους άλλους

*Προσωπική επικοινωνία
– Άμεση επαφή*

Μια από τις βασικότερες διοικητικές λειτουργίες είναι η επικοινωνία του δι-

ευθυντή – ηγέτη με τους διάφορους φορείς που εμπλέκονται στον οργανισμό. Η επικοινωνία μπορεί να λάβει δύο μορφές, την άμεση επαφή και την έμμεση. Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν είναι φανερό πως το κύριο μέσο επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι δύο διευθυντές είναι η προσωπική/προφορική επικοινωνία, γεγονός που επιβεβαιώνει και η διεθνής βιβλιογραφία (Gaziel, 1995· Kmez & Willower, 1982).

Τη μερίδα του λέοντος στην επαφή των διευθυντών με ανθρώπους κατείχε το εκπαιδευτικό προσωπικό. Συγκεκριμένα, η διευθύντρια ήρθε σε άμεση επαφή με το προσωπικό για 611 λεπτά ή ποσοστό 48,76 % του συνολικού χρόνου άμεσης επαφής και 37,14% του συνολικού χρόνου της έρευνας. Ο διευθυντής επικοινωνήσε προφορικά με τους εκπαιδευτικούς για ποσοστό 33,7% στο σύνολο του χρόνου της έρευνας. Το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου των διευθυντών καταλαμβάνουν θέματα συντονισμού.

Σημαντικό χρόνο αφιερώνουν επίσης τα διευθυντικά στελέχη στην επαφή τους με μαθητές των σχολείων τους. Για τη διευθύντρια καταγράφηκαν 484 λεπτά (29,42%), χρονική διάρκεια μεγαλύτερη από αυτή του διευθυντή, ο οποίος βρίσκεται με μαθητές για 253 λεπτά (15,33%). Η διευθύντρια αφιέρωσε 55 λεπτά ή ποσοστό 3,34% σε άμεση επαφή με το βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, ενώ ο διευθυντής 22 λεπτά ή ποσοστό 1,33% του συνολικού χρόνου έρευνας.

Έμμεση επαφή

Πέρα όμως από τις άμεσες επαφές πρόσωπο με πρόσωπο, τα δύο ηγετικά στελέχη χρησιμοποιούσαν πλάγιες επικοινωνιακές μεθόδους όπως το τηλέφωνο και η αλληλογραφία για επαφή με παράγοντες του οργανισμού (Κασουλίδης και Πασιαρδής, 2005). Αυτές οι επαφές όπως ορίστηκαν προηγουμένως είναι έμμεσες.

Για σκοπούς έμμεσης επαφής της διευθύντριας καταγράφηκαν 130 λεπτά τα οποία χωρίζονται ως εξής: 57 λεπτά για αλληλογραφία και 73 λεπτά για τηλέφωνο. Ο διευθυντής αφιέρωσε συνολικά 95 λεπτά: 39 λεπτά για αλληλογρα-

φία και 56 λεπτά για τηλέφωνο. Τα αποτελέσματα των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων που έκαναν και δέχτηκαν τα διευθυντικά στελέχη της παρούσας έρευνας φαίνεται να συγκλίνουν με αυτά του Gaziel (1995), ο οποίος κατέγραψε για τους διευθυντές σχολείων με υψηλή απόδοση ποσοστό 4.96% και για τους διευθυντές σχολείων μέτριας απόδοσης ποσοστό 5.22%. Από την άλλη, οι Κασουλίδης και Πασιαρδής (2005) κατέγραψαν ποσοστό της τάξης του 9.12% για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις.

Παρεμβολές

Στο λεξικό Oxford Dictionary ως παρεμβολή ορίζεται η απρόσμενη διακοπή στη συνέχεια μιας δραστηριότητας από διάφορους παράγοντες, που στην περίπτωση του σχολείου είτε είναι ενδοσχολικοί είτε εξωσχολικοί. Οι παρεμβολές και ειδικά στο έργο του διευθυντή είναι αναμενόμενες σε καθημερινή βάση αφού αυτός διοικεί και ηγείται μιας ομάδας ατόμων διαφορετικών αναγκών. Οι απρόσμενες παρεμβάσεις μειώνουν τον παραγωγικό χρόνο του διευθυντή και προκαλούν μερικές φορές άγχος λόγω των βεβαρημένων υποχρεώσεων και καθηκόντων του. Όμως σε αρκετές περιπτώσεις, ανάγονται σε θέμα ύψιστης προτεραιότητας που πρέπει να αντιμετωπιστεί εγκαίρως. Επομένως, οι διάφορες παρεμβάσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται κριτικά γιατί μερικές από αυτές μπορεί μεν να είναι επιζήμιες αλλά κάποιες άλλες μπορεί να αποδειχθούν πολύ χρήσιμες (Thomas & Ayres, 1998). Παρεμβολές γίνονται και από το διευθυντή στο εκπαιδευτικό και βοηθητικό προσωπικό, στους μαθητές και στη Σχολική Εφορεία.

Οι παρεμβολές τόσο της διευθύντριας όσο και του διευθυντή προς το εκπαιδευτικό προσωπικό αφορούσαν κυρίως θέματα συντονισμού και ενημέρωσης για τρέχοντα ζητήματα. Οι παρεμβολές της διευθύντριας γίνονταν συνήθως κατά τα διαλείμματα αλλά σε πολλές περιπτώσεις και κατά τις διδασκαλίες ενώ από την άλλη οι κυριότερες παρεμβολές από το διευθυντή γίνονταν στις τάξεις. Οι παρεμβολές από τη διευθύντρια (11,42% του συνολικού χρόνου παρακολούθησης ή 75,2% του συνόλου των παρεμβολών) ήταν πολύ

περισσότερες σε σύγκριση με αυτές του διευθυντή (4,72% του συνολικού χρόνου παρακολούθησης ή 58,21% του συνόλου των παρεμβολών) λαμβάνοντας κανείς υπόψη και την αξία του σχολικού και ειδικότερα του διδακτικού χρόνου των εκπαιδευτικών.

Οι παρεμβάσεις προς τους μαθητές ήταν πολύ λιγότερες και αφορούσαν κατά κύριο λόγο θέματα πειθαρχίας και συμπεριφοράς καθώς και ανακοινώσεις. Οι παρεμβάσεις που αφορούσαν το βοηθητικό προσωπικό σχετίζονταν συνήθως με την παραγγελία ροφήματος από το κυλικείο ή την ενημέρωση για κάποιο θέμα. Είχαν μικρή χρονική διάρκεια και ειδικότερα στο σχολείο του διευθυντή ήταν μηδαμινές.

Εκτός από τις παρεμβολές από τους δύο διευθυντές έγιναν και παρεμβολές από διάφορους φορείς προς τους διευθυντές. Οι δύο κύριες πηγές παρεμβολών και για τους δύο είναι το εκπαιδευτικό προσωπικό και άλλοι παράγοντες. Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, διέκοπταν τη διευθύντρια σε τακτά χρονικά διαστήματα (ποσοστό 11.06% του συνολικού χρόνου της έρευνας και 44.39% του συνόλου των παρεμβολών) για 2 – 3 λεπτά προβαίνοντας σε διευκρινιστικές ερωτήσεις γύρω από κάποιο θέμα, σε αναφορά συμβάντων για τα οποία έπρεπε να τύχει ενημέρωσης και σε θέματα διδασκαλίας. Από την άλλη, ο διευθυντής δεχόταν παρεμβολές για τα ίδια θέματα αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό. Κατά την καταγραφή των παρεμβολών τριών διευθυντών από τους Thomas και Ayres (1998) το ποσοστό παρεμβολής από τους εκπαιδευτικούς ήταν 37%, 51% και 49%.

Όσο σύντομη και να είναι κάθε παρεμβολή, ο διευθυντής ή η διευθύντρια για να επανακτήσει τη συγκέντρωσή του/της στο θέμα που τον/την απασχολεί χρειάζεται κάποιο χρόνο. Επομένως, η πραγματική «σπατάλη» χρόνου είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της παρεμβολής (Adair, 1988). Μπορεί σε αρκετές περιπτώσεις οι παρεμβολές να θεωρηθούν επιζήμιες (Adair, 1988) ενώ σε άλλες μπορεί να αποτελέσουν επένδυση (Thomas & Ayres, 1998).

Συμπεράσματα

Ο χρόνος είναι πολύτιμος και ειδικότερα στη σημερινή εποχή της παγκο-

Συνταγές σχετικές με την κατανομή του χρόνου δεν υπάρχουν. Αυτό που πρέπει να κάνουν οι διευθυντές είναι *εκτίμηση της κατάστασης* σε σχέση με τον περιορισμένο χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους.

σμιοποίησης κατά την οποία συντελούνται αλλαγές σε πολλά επίπεδα, καθιστώντας έτσι το σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον όλο και πιο πολύπλοκο και τις κοινωνικές προσδοκίες για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα στην εκπαίδευση αυξημένες (Cheng, 2000· Σαββίδης κ.ά, 2002). Τα διευθυντικά στελέχη λοιπόν πρέπει να στοχεύουν στην ορθή αξιοποίησή του, για μεγιστοποίηση της παραγωγής έργου και συνεπώς αύξηση της αποτελεσματικότητας της σχολικής μονάδας. Για το σκοπό αυτό, ο Fontana (1993) εισηγείται όπως οι διευθυντές κάνουν μια λεπτομερή έρευνα για το πώς χρησιμοποιούν, κατανέμουν και «σπαταλούν» (using and losing) το χρόνο τους. Τόσο ο Webber (1992) όσο και οι Everard και Morris (1996) προτείνουν την εφαρμογή μερικών από τις πολλές δοκιμασμένες τεχνικές που αφορούν τη χρήση του χρόνου σε σχέση με τις προτεραιότητες που τίθενται.

Όπως αναφέρουν οι Κασουλίδης και Πασιαρδής (2005), συνταγές σχετικές με την κατανομή του χρόνου δεν υπάρχουν. Αυτό που πρέπει να κάνουν οι διευθυντές είναι *εκτίμηση της κατάστασης* σε σχέση με τον περιορισμένο χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους. Το μυστικό προς την ορθή αξιοποίησή του είναι σύμφωνα με πολλούς ερευνητές (Fontana, 1993· Θεοφιλίδης, 1994· Heaney, 2001· Κασουλίδης και Πασιαρδής, 2005) η ιεράρχηση των ευθυνών που καλούνται να διεκπεραιώσουν, σε επείγουσες που χρήζουν προτεραιότητας, σε σημαντικές αλλά μη επείγουσες που μπορούν να περιμένουν και σε μη σημαντικές και μη επείγουσες που μερικές φορές μπορούν να παραμεριστούν εντελώς.

Για τις δραστηριότητες που δε χρήζουν άμεσες ενέργειες και δεν είναι απαραίτητο να τις χειριστεί προσωπικά ο διευθυντής, είναι προτιμότερο, όπως εισηγείται και ο Webber (1992), να τις μεταβιβάζει στο προσωπικό του. Με την εκχώρηση ευθυνών στους υφιστάμενους του και την εμπλοκή των τελευταίων σε δραστηριότητες που αποτελούν πρόκληση για αυτούς, τους δίδεται η ευκαιρία να ασχοληθούν με ουσιαστικά πράγματα και να αποδείξουν ότι είναι άτομα άξια εμπιστοσύνης για να συμμετέχουν στα διοικητικά δρώμενα του σχολείου και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Για τη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης, προτείνεται η ενσωμάτωση της ενότητας *ορθολογική διαχείριση του χρόνου* στα επιμορφωτικά σεμινάρια που πραγματοποιούνται κατά καιρούς και παράλληλα προτείνεται η μείωση του διδακτικού χρόνου όλων των διευθυντών για να μπορούν να ανταποκρίνονται καλύτερα στον πολυδιάστατο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν. Παράλληλα, προτείνεται η πρόσληψη γραμματειακού προσωπικού που σε συνδυασμό με τις επιλογές που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία θα συμβάλει ώστε να *λυθούν τα χέρια* των διευθυντών δημοτικού από δραστηριότητες γραφειοκρατικού χαρακτήρα.

Εισηγήσεις για περαιτέρω έρευνα

Το συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου και η πληθώρα καθηκόντων και υποχρεώσεων του διευθυντή δεν του επιτρέπουν να λειτουργεί ως πραγματικός ηγέτης μέσα στη σχολική μονάδα αλλά αντίθετα τον εγκλωβίζουν μέσα σε ένα σύνολο διοικητικών και γραφειοκρατικών εργασιών.

Δεδομένης λοιπόν της φύσης του εκπαιδευτικού συστήματος προτείνεται όπως διεξαχθούν εκτεταμένες έρευνες με χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων όσον αφορά τον εντοπισμό κατανομής του χρόνου από μέρους των διευθυντών. Τέτοιες έρευνες θα δώσουν το έναυσμα για τη διεξαγωγή άλλων με στόχο να εξεταστεί α) πως η εκχώρηση αρμοδιοτήτων και ποιων από αυτές στους βοηθούς διευθυντές και β) πως η πρόσληψη γραμματείας μπορεί να βοηθήσει τους διευθυντές στο

έργο τους χωρίς όμως να επιβαρύνεται το υπόλοιπο προσωπικό και το πρόβλημα να μετακυλιέται αλλού.

Ένα τόσης σημασίας θέμα, χρήζει αντιμετώπισης μέσα σε ένα γενικότερο ενιαίο πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης του ρόλου των διευθυντών, που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις γιατί *ο διευθυντής είναι η αρχή και το τέλος ή το Α και το Ω για ένα σχολείο* (Pashiardis, 1998).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adair, J. (1988). *Effective time management*. Reading: Cox & Wyman Ltd.

Allison, D. S. (1997). Coping with stress in the principalship. *Journal of Educational Administration*, 35 (1), 39-55.

Bruno, J. E. (1997). *It's about time: Leading School Reform in an Era of Time Scarcity*. California: Corwin Press, Inc.

Cheng, Y. (2000). A CMI – triplization paradigm for reforming education in the new millennium. *The International Journal of Educational Management* 14, (4), 156 – 174.

Drucker, P.F. (1974). *Management*. London: Heinemann Professional Publishing Ltd.

Everard, B., & Morris G. (1996). *Effective School Management*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Fontana, D. (1993). *Managing time*. Leicester: The British Psychological Society.

Gaziel, I. (1995). Managerial work patterns of principals at high and average performing.

Israeli elementary schools. *The Elementary School Journal*, 96 (2), 179-194.

Goddard, R. (2001). Time in organizations. *Journal of Management Development*, 20 (1), 19-27.

Gouldner, A. (1958). Cosmopolitans and locals: toward an analysis of latent social roles- II. *Administrative Science Quarterly*, 3, 444-79.

Heaney, F. L. (2001). A question of management: conflict, pressure and time. *The International Journal of Educational Management*, 15 (4), 197-203.

Hoy, W. & Miskel, C. (2001). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. New York: McGraw – Hill, Inc.

Θεοφιλίδης, Χρ. (1994). *Ορθολογιστική*

Οργάνωση και Διοίκηση Σχολείου. Λευκωσία.

Κασουλίδης, Γ. & Πασιαρδής, Π. (2005). Τα κακά νέα: Ο χρόνος πετά... Τα καλά νέα: Το ηδύλο είναι στα χέρια σου. Μια μελέτη περίπτωσης της κατανομής χρόνου ενός διευθυντή δημοτικού σχολείου. *Επιστήμες Αγωγής*, 4, 83-104.

Kmetz, J. T., & Willower, D. J. (1982). Elementary school principals' work behavior. *Educational Administration Quarterly*, 18 (4), 62-78.

Maiden, W. B., & Harrold, R. I. (1988). Tools for principals to appraise their own work activities. *School Organization*, 8, (2), 211-228.

Πασιαρδής, Π. (2004). *Εκπαιδευτική ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Pashiardis, P. (1998). Researching the characteristics of effective primary school principals in Cyprus. *Educational Management and Administration*, 26 (2), 117-130.

Rosenblatt, Z., & Somech, A. (1998). The work behavior of Israeli elementary school principals: Expectations versus reality. *Educational Administration Quarterly*, 34 (4), 505-532.

Scholte, A., J. (2000). *Globalization: A critical introduction*. St. Martin's Press.

Stromquist, P., N. (2002). *Education in a Globalized World: the connectivity of economic power, technology and knowledge*. Rowman & Littlefield.

Σαββίδης, Ι., Στυλιανίδης, Μ., και Τσιάκκρος, Α. (2002). Η κατανομή του χρόνου των διευθυντών: Μια ποσοτική και ποιοτική προσέγγιση Στους Α. Γαγάτση, Λ. Κυριακίδη, Ν. Τσαγγαρίδου, Ε. Φιάκα, και Μ. Κουτσούλη. *Η εκπαιδευτική έρευνα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: Πρακτικά – Τόμος Α΄. VII Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου*, 251-262. Λευκωσία.

Thomas, R. A., & Ayres, J. (1998). A principal's interruptions: time lost or time gained? *The International Journal of Educational Management*, 12 (6), 244-249.

Webber, R.A. (1992). *Breaking your time barriers*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Δρ Γεωργία Πασιαρδή, Βοηθός Διευθύντρια Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σχολικό κλίμα είναι το οργανωμένο περιβάλλον του σχολείου ως αποτέλεσμα των δυναμικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ψυχολογικών, ακαδημαϊκών και φυσικών παραμέτρων του σχολικού περιβάλλοντος. Η περιρρέουσα αυτή ατμόσφαιρα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ψυχική διάθεση των εκπαιδευτικών για την εκτέλεση του εκπαιδευτικού τους έργου (ψυχολογικό κλίμα) (Jorde-Bloom, 1988), τον ενθουσιασμό των εκπαιδευτικών για το εκπαιδευτικό και το διδακτικό τους έργο (συναισθήματα, στάσεις), την παραγωγικότητα των εκπαιδευτικών (διεκπεραίωση συγκεκριμένης εργασίας σε καθορισμένο χρόνο), την επίτευξη των στόχων τους κατά τρόπο αποτελεσματικό και γενικά την όλη απόδοση στο εκπαιδευτικό τους έργο (Sergiovanni και Starratt, 2002).

Ακόμη, τα ευρήματα διαφόρων ερευνητών καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η θετική ατμόσφαιρα που επικρατεί στη σχολική μονάδα επηρεάζει βελτιωτικά τη μάθηση των μαθητών, την παραγωγικότητα των εκπαιδευτικών και αποτελεί τη βάση για βελτίωση και ανάπτυξη της σχολικής μονάδας (Hoy και Miskel, 2005· Freiberg και Stein, 1999· Πασιαρδή, 2001).

Χρησιμοποιώντας εργαλεία, μέσα και μεθόδους των διαφόρων επιστημονικών κλάδων και περιοχών, όπως της Ανθρωπολογίας, της Ψυχολογίας, της Οικολογίας, και όχι μόνο της επιστήμης της Παιδαγωγικής, ο παράγοντας σχολικό κλίμα εξετάζεται τόσο στο επίπεδο του σχολείου όσο και στο επίπεδο της τάξης ως αποτέλεσμα της συνύπαρξης αλλά και της αλληλεπίδρασης διαφόρων συστατικών που σχετίζονται με το φυσικό, το κοινωνικό και το μαθησιακό περιβάλλον. Το φυσικό περιβάλλον αναφέρεται στις φυσικές όψεις/πλευρές (κτήριο, αυλή, αίθουσες, εργαστήρια και εξοπλισμός, φωτισμός, κλιματισμός κτλ.) του κτηρίου και της τάξης, το κοινωνικό περιβάλλον βασίζεται στους άτυπους και τυπικούς κανόνες που καθοδηγούν τις διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στο σχολείο και στην τάξη και το μαθησιακό περιβάλλον αναφέρεται στις συνθήκες που επικρατούν στην αίθουσα διδασκαλίας και στις διάφορες ενέργειες των εκπαιδευτικών και των μαθητών κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας-μάθησης (Anderson, 1982; Creemers και Reezigt, 1999). Με αφετηρία τις τρεις περιοχές και τα επιμέρους συστατικά που τις συνθέτουν, επιχειρήθηκε να μελετηθεί το σχολικό κλίμα από τη σκοπιά των μαθητών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει και να συγκεντρώσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των μαθητών που φοιτούν στη Β' τάξη, σε Δημόσια Σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσια) της επαρχίας Λευκωσίας, Λάρνακας και ελεύθερης Αμμοχώστου τη σχολική χρονιά 2005-2006, σε περιοχές σχετικές με το σχολικό κλίμα. Ει-

δικότερα, η έρευνα απέβλεπε στο να διερευνήσει:

1. τις απόψεις των μαθητών σε τρεις περιοχές του σχολικού κλίματος, (φυσικό, κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον)
2. κατά πόσο υπάρχουν διαφορές στον τρόπο που περιγράφουν το σχολικό κλίμα οι μαθητές ανάλογα α) με το φύλο τους, β) με τη θέση του σχολείου τους.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το γραπτό ερωτηματολόγιο γιατί ήταν το καταλληλότερο μέσο διερεύνησης του σχολικού κλίματος με σκοπό τη γενική θεώρηση των απόψεων των μαθητών. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιέχει πενήντα τρεις δηλώσεις που σχετίζονται με τις τρεις περιοχές του σχολικού κλίματος (φυσικό, κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον). Η κάθε δήλωση αξιολογείται σε κλίμακα πέντε διαβαθμίσεων όπου το 1 σημαίνει "καθόλου" και το 5 σημαίνει "πάρα πολύ" και ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να κυκλώσουν τον αριθμό εκείνο που περιγράφει καλύτερα το κλίμα που επικρατεί στο σχολείο τους.

Το δεύτερο μέρος αποτελείται από τέσσερις ερωτήσεις κλειστού τύπου οι οποίες σχετίζονται με πληροφορίες δημογραφικού χαρακτήρα.

Το δείγμα της έρευνας το αποτελούσαν μαθητές της Β' τάξης Γυμνασίου, Δημοσίων Σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από τις πόλεις και τις επαρχίες Λευκωσίας, Λάρνακας και Ελεύθερης Αμμοχώστου. Συγκεκριμένα, στην έρευνα περιλήφθησαν όλα τα Γυμνάσια της επαρχίας Λευκωσίας, Λάρνακας και Ελεύθερης Αμμοχώστου (40 Γυμνάσια) και ακολούθησε τυχαία επιλογή οκτώ σχολείων που βρίσκονται στην πόλη αλλά και στην ύπαιθρο των πιο πάνω επαρχιών. Συνολικά, στάλθηκαν 900 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν τα 864. Το δείγμα περιελάμβανε 47% αγόρια, 53% κορίτσια.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Για την ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα χρησιμοποιήθηκαν απλές στατιστικές αναλύσεις (μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις) και οι απόψεις των συμμετεχόντων παρουσιάζονται με βάση τις τρεις περιοχές του σχολικού κλίματος. Εξετάζοντας τις δηλώσεις που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον του σχολείου φάνηκε ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι μαθητές νιώθουν ασφάλεια όταν βρίσκονται στο φυσικό περιβάλλον του σχολείου τους και ειδικά στους χώρους των εργαστηρίων φυσικής και χημείας όπου ισχύουν αυστηροί κανονισμοί ασφάλειας. Επίσης, οι μαθητές υποστηρίζουν σχεδόν ομόφωνα τη δήλωση ότι «στο σχολικό κτήριο διατίθεται για κάθε τμήμα του σχολείου μόνιμη, ξεχωριστή αίθουσα διδασκαλίας (τάξη)». Τέλος, οι μαθητές των Β' τάξης Γυμνασίων που συμμετεί-

Τα κορίτσια αισθάνονται πιο ικανοποιημένα από το κλίμα του σχολείου σε σχέση με τα αγόρια.

χαν στην έρευνα χαρακτηρίζουν την ατμόσφαιρα στο σχολείο ως ευχάριστη και φιλική για τους μαθητές και τους γονείς στις αντίστοιχες δηλώσεις του ερωτηματολογίου.

Όμως, οι μαθητές των Γυμνασίων φαίνεται να μη νιώθουν πολύ ικανοποιημένοι με τις κτηριακές εγκαταστάσεις, την καθαριότητα του κτηρίου και των τάξεών τους, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους στις δηλώσεις «το σχολικό κτήριο είναι καθαρό, φροντισμένο και καλοσυντηρημένο» και «οι αίθουσες διδασκαλίας είναι καθαρές και τακτοποιημένες». Επιπλέον, οι μαθητές υποστηρίζουν σχεδόν ομόφωνα ότι η βιβλιοθήκη του σχολείου δε διαθέτει τμήμα πολυμέσων με σύγχρονες πηγές μάθησης και πληροφοριών (π.χ. ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, εκπαιδευτικά CD).

Η έρευνα στην περιοχή του κοινωνικού περιβάλλοντος έδειξε ότι στις σχολικές μονάδες τόσο οι οργανωμένοι γονείς όσο και οι εκπρόσωποι της μαθητικής κοινότητας συνεργάζονται αρμονικά με τη διεύθυνση του σχολείου. Ωστόσο, μόνο 35% των μαθητών φαίνεται να νιώθουν άνετα να πλησιάσουν τους καθηγητές τους για να εκφράσουν ανησυχίες και προβλήματά τους σύμφωνα με τις απαντήσεις τους στη δήλωση «οι μαθητές αισθάνονται τη διευθυντική ομάδα και τους καθηγητές τους ως φίλους και νιώθουν άνετα να τους πλησιάσουν για να εκφράσουν ανησυχίες και προβλήματά τους». Ακόμη, σ' ό,τι αφορά στους εσωτερικούς κανονισμούς που έχουν θέσει οι μαθητές από κοινού με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου τους, μόνο το 30% των μαθητών δήλωσαν ότι τους αποδέχονται και το 40% ότι δεν τους αποδέχονται καθόλου. Όμως στη δήλωση, «στους μαθητές που δεν πειθαρχούν στους σχολικούς κανονισμούς επιβάλλεται τιμωρία» οι μαθητές στη μεγάλη τους πλειοψηφία συμφώνησαν ότι αυτό παρατηρείται σε πολύ μεγάλο βαθμό. Τέλος, για το ίδιο θέμα, οι μαθητές θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους εφαρμόζουν τους κανονισμούς του σχολείου δίκαια και με σταθερότητα.

Στην περιοχή του μαθησιακού περιβάλλοντος, οι μαθητές στη μεγάλη τους πλειοψηφία πιστεύουν ότι «οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν μια λογική, βήμα προς βήμα πορεία για την παrouσίαση του μαθήματος», «εξηγούν το μάθημα με τρόπο απλό, κατανοητό και απαντούν ξεκάθαρα σε ερωτήματα που τους υποβάλλονται από τους μαθητές» και «επαινούν και ενθαρρύνουν τους μαθητές τους όταν επιτυγχάνουν στην εργασία τους» σύμφωνα με τις απαντήσεις τους στις αντίστοιχες δηλώσεις.

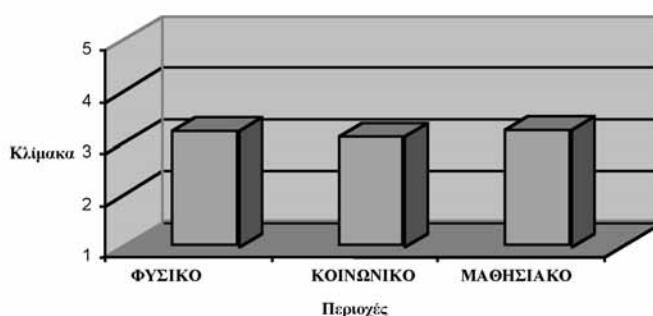
Όμως, ένα υψηλό ποσοστό των μαθητών στη δήλωση «οι εκπαιδευτικοί συνηθίζουν να οργανώνουν διάφορες δραστηριότητες ανάλογα με το θέμα του μαθήματος που διδάσκουν κάθε φορά» δήλωσε ότι αυτό παρατηρείται σε πολύ χαμηλό βαθμό.

Στην περιοχή του μαθησιακού περιβάλλοντος, ένα υψηλό ποσοστό μαθητών συμφωνούν ότι οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν συστηματικά την πρόοδό τους και την αξιολογούν

με ποικίλους τρόπους. Ωστόσο, στις δηλώσεις «οι εκπαιδευτικοί κουβεντιάζουν προσωπικά με τους μαθητές τους για θέματα που αφορούν την πρόοδό τους» και «οι εκπαιδευτικοί επιστρέφουν γρήγορα στους μαθητές τους τα διορθωμένα διαγωνίσματα και τους εξηγούν τις αναμενόμενες απαντήσεις» οι μαθητές φαίνεται να νιώθουν δυσαρεστημένοι.

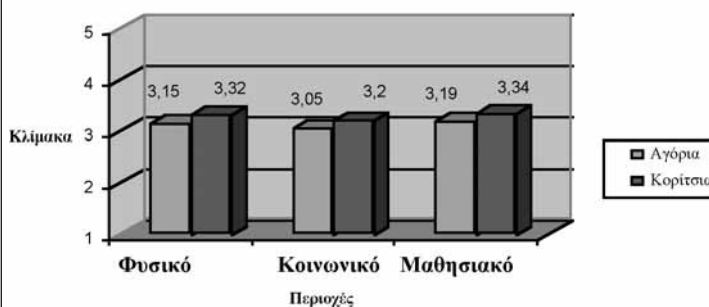
Τέλος, εξετάζοντας τις τρεις περιοχές του σχολικού κλίματος (φυσικό, κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον), οι συμμετέχοντες μαθητές φαίνεται να νιώθουν αρκετά ικανοποιημένοι. Από τις τρεις περιοχές που εξετάστηκαν, το μικρότερο μέσο όρο συγκέντρωσε η περιοχή του κοινωνικού περιβάλλοντος και το μεγαλύτερο η περιοχή του μαθησιακού.

Περιοχές σχολικού κλίματος

Ένας άλλος στόχος της εμπειρικής έρευνας ήταν να εντοπίσει τυχόν διαφορές στον τρόπο που περιγράφουν το σχολικό κλίμα οι μαθητές ανάλογα με το φύλο τους και τη θέση του σχολείου τους (πόλη-ύπαιθρος). Με βάση την παρακάτω γραφική παράσταση, στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση το φύλο επισημάνθηκαν και στις τρεις περιοχές του σχολικού κλίματος. Μια γενική παρατήρηση, με βάση την ανάλυση των δεδομένων, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα κορίτσια αισθάνονται πιο ικανοποιημένα από το κλίμα του σχολείου σε σχέση με τα αγόρια.

Διαφορές με βάση το φύλο

Στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάλογα με τη θέση του σχολείου (πόλη-ύπαιθρος) επισημάνθηκαν στην περιοχή του κοινωνικού και μαθησιακού περιβάλλοντος του σχολικού κλίματος. Μια γενική παρατήρηση, με βάση την ανάλυση των δεδομένων στην επόμενη γραφική παράσταση, οι μαθητές των σχολείων της πόλης φαίνεται να είναι πιο ικανοποιημένοι με το κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον του σχολείου τους σε σύγκριση με τους μαθητές των σχολείων της υπαίθρου.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Εξετάζοντας τις απόψεις των μαθητών σε περιοχές του σχολικού κλίματος (φυσικό, κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον) μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι αν και οι μαθητές της Β' τάξης των Γυμνασίων της επαρχίας Λευκωσίας, Λάρνακας και Ελεύθερης Αμμοχώστου φαίνεται να είναι ευχαριστημένοι με το υφιστάμενο κλίμα, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης σε συγκεκριμένα συστατικά της κάθε μιας περιοχής. Έτσι, η παρουσία συγκεκριμένων εισηγήσεων που σχετίζονται και με τις τρεις περιοχές θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για βελτίωση του σχολικού κλίματος και γενικότερα της σχολικής μονάδας κάτι που αποτελεί ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων. Ενδεικτικά ακολουθεί σύντομη ανάπτυξη μερικών εισηγήσεων που θα βοηθούσαν προς αυτή την κατεύθυνση.

1. Βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων και ιδιαίτερα του χώρου της βιβλιοθήκης του σχολείου. Η διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος του σχολείου και της τάξης σε ευχάριστο και ελκυστικό χώρο μάθησης ενισχύει το μαθησιακό περιβάλλον και κατά συνέπεια την επίδοση των μαθητών και την παραγωγικότητα των εκπαιδευτικών (Borich, 1999). Επιπλέον, θεωρείται απαραίτητο να επιδιώκεται ο συστηματικός εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης (νέοι τόμοι βιβλίων, έγκυρα περιοδικά εκπαιδευτικού περιεχομένου, βιντεοκασέτες, κτλ.) σε κάθε σχολείο έτσι ώστε οι χρηστές (μαθητές και εκπαιδευτικοί) να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε τέτοιο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο αποτελεί βοήθημα στη σημερινή τάξη.
2. Παροχή συστηματικής, συνεχούς και γρήγορης ανατροφοδότησης στους μαθητές και εμπλοκή τους στη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης. Η αξιολόγηση αποτελεί οργανικό στοιχείο της διδακτικής πράξης και σκοπό έχει να προσφέρει στους εμπλεκόμενους φορείς και πρώτιστα στους μαθητές, ανατροφοδότηση των προσπαθειών τους για μάθηση. Έτσι η παροχή συστηματικής και έγκαιρης ανατροφοδότησης στους μαθητές μέσα από προσωπικές συνομιλίες με τους εκπαιδευτικούς τους είναι σημαντική, γιατί βοηθά στον εντοπισμό ελλείψεων και κενών τα οποία θα μπορούσαν να συμπληρωθούν με τους μαθητές να λειτουργούν ως συνέταιροι στην προαγωγή της μάθησης.
3. Αποδοχή, εσωτερίκευση και εφαρμογή των κανονισμών που υιοθετούνται στο σχολικό χώρο. Οι κανονισμοί περιγράφουν τις αναμενόμενες συμπεριφορές των μαθητών, προλαβαίνουν προβλήματα απειθαρχίας και υποβοηθούν στην επίτευξη των στόχων (Emmer et al., 1997.

Evertson, 1997). Η από κοινού καθιέρωση και αποδοχή κανονισμών στο σχολείο και την τάξη θεωρείται ουσιαστική ενέργεια γιατί συμβάλλει στη δημιουργία θετικού μαθησιακού περιβάλλοντος, όμως, εξίσου σημαντική είναι η καθοδήγηση των μαθητών στην τήρησή τους με συνέπεια.

4. Οργάνωση ποικίλων δραστηριοτήτων ανάλογα με το θέμα του μαθήματος. Όπως προκύπτει από ερευνητικά δεδομένα η χρήση ποικιλίας διδακτικών μέσων, μεθόδων και δραστηριοτήτων επηρεάζει τόσο την επίδοση των μαθητών όσο και τη συμπεριφορά τους κατά τη διδασκαλία αφού έτσι εξασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή τους. Επιπλέον, άλλες έρευνες έδειξαν ότι η ποικιλία δραστηριοτήτων σχετίζεται θετικά με το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών στο μάθημα και τελικά την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων.

Συμπερασματικά, η διερεύνηση των απόψεων των μαθητών σε περιοχές του σχολικού κλίματος παρέχει ουσιαστικές πληροφορίες για την υφιστάμενη κατάσταση του σχολικού κλίματος και προσανατολίζει την οποιαδήποτε μελλοντική δράση όλων των ενδιαφερομένων που θα επιθυμούσαν τη βελτίωσή του. Σίγουρα, η ανάπτυξη, η βελτίωση και η διατήρηση θετικού σχολικού κλίματος προϋποθέτει αφοσίωση, συνεχή προσπάθεια και πίστη στην παραδοχή ότι το κλίμα της σχολικής μονάδας είναι ό,τι η προσωπικότητα στον άνθρωπο (Πασιαρδή, 2001).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anderson, C. S. (1982). The search for school climate: A review of the research. *Review of Educational Research*, 52 (3), 368-420.
- Borich, G. (1999). *Effective Teaching Methods*. (4th edition) Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.
- Campo, C. (1993). Collaborative School Cultures: How principals make a difference. *School Organization*, 13 (2), 119-125.
- Creemers B. P. M., and Reezigt, G. J. (1999). The role of school and classroom climate in elementary school learning environments.
- Emmer, E., Evertson, C., Clements, B., & Worsham, M. (1997). *Classroom management for secondary teachers*. Upper Saddle river, NJ: Prentice Hall.
- Evertson, C. (1997). *Classroom management for elementary teachers*: 4th edition. Needham, MA: Allyn & Bacon.
- Freiberg, H. J. & Stein, T. A. (1999). Measuring, improving and sustaining healthy learning environments. In H. J. Freiberg (ed) *School Climate: Measuring, Improving and Sustaining Healthy Learning Environments*. London: Falmer Press.
- Hayes, N. (1994). *Empowering schools: Process and outcome considerations*. School Development Program Research Monograph. New Haven: Yale Child Study Center.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2005). *Educational administration: Theory, research, and practice*. New York: McGraw-Hill.
- MacBeath, J. (1999). *Schools must speak for themselves: The case for school self-evaluation*. London, National Union of Teachers.
- Πασιαρδή, Γ. (2001). Το σχολικό κλίμα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση από τη σκοπιά των Κυπρίων εκπαιδευτικών. *Νέα Παιδεία*, 97, 27-46.
- Πασιαρδής, Π., και Πασιαρδή, Γ. (2000). Αποτελεσματικά Σχολεία: Πραγματικότητα ή Ουτοπία. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Εμπειρίες από την απασχόληση μου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Structural Traineeship)

Γιάννης Κασουλίδης, Εκπαιδευτικός Δημοτικής Εκπαίδευσης

Λειτουργός Ασφάλειας και Υγείας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), έχοντας ως στόχο την εναρμόνιση των κρατών μελών με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, εφαρμόζει πρόγραμμα προσωρινής απασχόλησης δημοσίων λειτουργών από τα κράτη μέλη οι οποίοι εργοδοτούνται για περίοδο μέχρι πέντε μηνών. Οι εργοδοτούμενοι (stagiaires) χαίρουν των περισσότερων ωφελημάτων των μόνιμων υπαλλήλων της ΕΕ και τους δίδεται με αυτό τον τρόπο όχι μόνο κύρος αλλά και η δυνατότητα αξιοποίησης της εμπειρίας στο μέγιστο βαθμό. Οι stagiaires χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στους *structural stagiaires* και στους *Blue-book stagiaires*. Στην πρώτη κατηγορία, στην οποία συμμετείχα κατά την εργασία μου στις Βρυξέλλες, συγκαταλέγονται κυρίως δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι αποστέλλονται από τις χώρες κράτη-μέλη με έξοδα των χωρών τους. Η δεύτερη κατηγορία, η οποία είναι και η πολυπληθέστερη, αφορά νεαρά άτομα κατόχους πτυχιακού τίτλου, τα οποία προσλαμβάνονται από την ΕΕ κατόπιν προσωπικής αίτησης. Τη μίσθωση των ατόμων αυτών αναλαμβάνει εξολοκλήρου η ΕΕ. Οι συνθήκες εργασίας, το ωράριο, οι υποχρεώσεις καθώς και τα ωφελήματα των stagiaires είναι περίπου τα ίδια με κάποιες μικροδιαφορές μεταξύ των δύο κατηγοριών.

Με το τέλος της περιόδου απασχόλησης ο κάθε εργαζόμενος είναι υποχρεωμένος να υποβάλει αναφορά στην υπηρεσία του. Η ετοιμασία της εν λόγω αναφοράς και η κατάθεση προτάσεων, αποτελεί μεν μια υποχρέωση, αποσκοπεί όμως στην περαιτέρω βελτίωση των υφιστάμενων συνθηκών στα κράτη μέλη με την υιοθέτηση πετυχημένων πρακτικών.

Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται συνοπτικά οι πιο σημαντικές στιγμές της προσωπικής μου εμπειρίας από την εργασία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

την περίοδο από 1η Μαρτίου μέχρι 31 Ιουλίου 2006. Παράλληλα, τίθενται συγκεκριμένες προτάσεις για την αναβάθμιση και αναδιοργάνωση του Γραφείου Ασφάλειας και Υγείας του ΥΠΠ μέσω πρακτικών που ακολουθούνται στις Βρυξέλλες, οι οποίες έχουν προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνονται στην κυριακή πραγματικότητα και στο εργασιακό περιβάλλον του ΥΠΠ.

Προκαταρκτικό στάδιο εργοδότησης

Περιγραμματακά

- Τοποθέτηση στο τμήμα.
- Συνέντευξη από τον Διευθυντή και τον μελλοντικό μέντορα.
- Ανάλυση προσωπικού φακέλου και βιογραφικού σημειώματος
- Προκαταρκτικός καθορισμός των καθηκόντων στο Τμήμα.
- Τοποθέτηση σε γραφείο. Παραγγελία απαραίτητων επίπλων, Η.Υ., τηλεφώνου κλπ.
- Γνωριμία με τους συνεργάτες και το υπόλοιπο προσωπικό.

Αναλυτικά

Η τοποθέτηση έγινε στη Διεύθυνση Διοίκησης και Προσωπικού (DG ADMIN) και συγκεκριμένα στο Τμήμα C5 – Safety et Hygiène au Travail (Ασφάλεια και Υγεία στο χώρο Εργασίας). Παραχωρήθηκε σε διάστημα μιας βδομάδας όλος ο απαραίτητος γραφειακός εξοπλισμός. Επιπρόσθετα, όπως συμβαίνει με κάθε υπάλληλο της ΕΕ δόθηκε προσωπικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και προσωπικός τηλεφωνικός αριθμός. Δύο προσωπικοί κωδικοί ασφαλείας (passwords) εξουσιοδοτούσαν την πρόσβαση στον προσωπικό Η.Υ. και στον Ευρωπαϊκό Διαδικτυακό Κόμβο (Intranet). Όλα τα προσωπικά δεδομένα συμπεριλήφθηκαν σε ένα κοινό πρόγραμμα όπου μπορεί κανείς να βρει ονομαστικά όλους τους υπαλλήλους από τον Πρόεδρο της Επιτροπής μέχρι και τον τελευταίο stagiaire.

Με την τοποθέτησή μου στο Τμήμα ο Διευθυντής έδωσε οδηγίες για άμεση εμπλοκή στις δραστηριότητες του Γραφείου με στόχο την απόκτηση μια ολοκληρωμένης εικόνας για την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας του Τμήματος, καθώς και το ρόλο, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες των μελών του προσωπικού. Προηγήθηκε, φυσικά, μια ξενάγηση στους χώρους εργασίας και γνωριμία με το προσωπικό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη χρονική περίοδος ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη, καθώς το τμήμα Ασφάλειας και Υγείας βρισκόταν σε ένα μεταβατικό στάδιο αναδιοργάνωσης στα πλαίσια ευρύτερων αλλαγών και τροποποιήσεων της Διεύθυνσης Διοίκησης και Προσωπικού (DG ADMIN) στο οποίο υπάγεται. Την πρωτοβουλία για την αναδιοργάνωση είχε ο Ευρωπαϊκός Επίτροπος της Διεύθυνσης Διοίκησης και Προσωπικού κ. Claude Chene.

Καθήκοντα – Σημαντικές Δραστηριότητες

1. Ενημέρωση και κατάθεση απόψεων για την πρόταση που υπέβαλε το Τμήμα για έγκριση από το Συμβούλιο. Η πρόταση αφορούσε το θέμα της Ασφάλειας και Υγείας των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εντός της Ένωσης (Βέλγιο, Λουξεμβούργο) και εκτός της Ένωσης (α) Ευρώπη και (β) υπόλοιπες χώρες εκτός της Ευρώπης. Η πρόταση τέθηκε για ψήφισμα στις 26 Απριλίου 2006. Κατόπιν της σχετικής έγκρισης το Τμήμα άρχισε το σχεδιασμό ενός πλήρους και λεπτομερούς εγγράφου το οποίο θα κάλυπτε όλες τις πτυχές της εργασίας των υπαλλήλων της ΕΕ σε θέματα Ασφάλειας και Υγείας σε όποια χώρα κι αν βρίσκονται.
2. Επίσκεψη στο κτήριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Berlaymond) υπό την ιδιότητα του λειτουργού Ασφάλειας και Υγείας της ΕΕ. Κατά την επί-

σκεψη πέρα από τους χώρους συνεδριάσεων και υποδοχής, δόθηκε ευκαιρία για είσοδο στα δωμάτια ελέγχου του κτηρίου όπου με τη βοήθεια υπερσύγχρονων μηχανημάτων, ελέγχονταν σχεδόν τα πάντα όπως ο κίνδυνος πυρκαγιάς, η κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος κατά γραφείο, η υγρασία, η θερμοκρασία, οι ανελευστήρες, οι θύρες εξόδου κ.ά.

3. Επίσκεψη ως VIP του τμήματος σε έκθεση εργονομίας στις Βρυξέλλες. Κατόπιν σχετικών οδηγιών εκπροσωπήθηκε ο Διευθυντής του Τμήματος με στόχο τη συλλογή υλικού και πληροφοριών για νέες εξελίξεις σε θέματα γραφειακού εργονομικού εξοπλισμού.
4. Επίσκεψη στο κτήριο Madou με το Λειτουργό Σημάτων και Σχεδιασμού Οδών Διαφυγής. Το κτήριο βραβεύτηκε σε σχετικό διαγωνισμό.
5. Συμμετοχή σε πολλές ασκήσεις συναγερμού και εκκένωση κτηρίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
6. Επισκέψεις σε αρκετά κτήρια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για βελτίωση των μέτρων πρόσβασης από άτομα με ειδικές ανάγκες
7. Συμμετοχή στο πρόγραμμα επιμόρφωσης των εντεταλμένων Πρώτων Βοηθών.
8. Παρακολούθηση του προγράμματος επιμόρφωσης των εντεταλμένων Λειτουργών που στελεχώνουν τις ομάδες πυρόσβεσης/εκκένωσης κτηρίων.

Πετυχημένες πρακτικές

Πετυχημένες πρακτικές

- Ελεγχόμενο Ηλεκτρονικό Δίκτυο Υπηρεσιών όπου κανείς μπορεί να βρει τον κάθε υπάλληλο σε όλα τα κυβερνητικά τμήματα με επιπρόσθετα στοιχεία όπως email, τηλέφωνο, φαξ κλπ.
- Συναντήσεις – Meetings
 - Υπάρχουν καθορισμένες συναντήσεις σε διάφορα επίπεδα
 - i. Εβδομαδιαία για το τμήμα
 - ii. Μηνιαία για τον τομέα
 - Συναντήσεις της Διεύθυνσης (όλοι οι υπάλληλοι) για θέματα αναδιάρθρωσης και ιδεοθύελλας για το πώς θα ήθελαν τον οργανισμό

σε 5 χρόνια. Η συγκεκριμένη συνάντηση έγινε εκτός γραφείου.

- Εξωτερικός παρατηρητής
 - Ο εξωτερικός παρατηρητής ήταν ειδικός εμπειρογνώμονας εκτός του χώρου εργασίας, εντεταλμένος της Διεύθυνσης, ο οποίος έκανε ξεχωριστές συναντήσεις με τα διάφορα τμήματα ακούγοντας παράπονα, παρατηρήσεις, εισηγήσεις για βελτίωση ώστε να παρουσιάσει μια συνολική εικόνα για το Τμήμα, καθώς και προτάσεις για βελτίωση.
- Συνεργασία της Επιτροπής με Εξωτερικούς Συνεργάτες (αγορά υπηρεσιών με ετήσια συμβόλαια). Για παράδειγμα, η ΕΕ ανάθεσε σε ιδιωτική εταιρεία τις μετρήσεις (3-4 φορές ετησίως) σχετικά με τα επίπεδα υγιεινής και ασφάλειας στο χώρο εργασίας όπως ποιότητα αέρα, θερμοκρασία, φωτισμός, θόρυβος και υγρασία.
- Στις διάφορες επί τόπου επισκέψεις λειτουργών της Επιτροπής για χειρισμό θεμάτων που έχουν να κάνουν με αλλαγές στα κτήρια, συνεργάζονταν ταυτόχρονα εκπρόσωπος του ΟΙΒ – (θέματα κατασκευών, βελτιώσεων και απελευθέρωσης κονδυλίων), εκπρόσωπος της νομικής υπηρεσίας και υπεύθυνος του Γραφείου Ασφάλειας και Υγείας. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονταν άσκοπες εσωτερικές διεργασίες και οι εισηγήσεις τροχιοδρομούσαν άμεσα.

Εισηγήσεις/σκέψεις για το ΥΠΠ

- Σταδιακή αναδιάρθρωση του Γραφείου Ασφάλειας και Υγείας
 - ◆ Δίκτυο Λειτουργών σε όλες τις πόλεις για κάλυψη των σχολικών μονάδων και των Υπηρεσιών του ΥΠΠ που στεγάζονται σε άλλα κτίρια
 - ◆ Θέσεις Λειτουργών ανά τομέα ευθύνης, π.χ. Λειτουργός πυρασφάλειας, Λειτουργός Α΄ Βοηθειών, Λειτουργός για θέματα ποιότητας αέρα, θερμοκρασίας κλπ.
 - ◆ Σύσταση τηλεφωνικού κέντρου (HOT LINE) με μόνιμο λειτουργό ώστε να επικοινωνούν μαζί του τα σχολεία σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης
- Δημιουργία ιστοσελίδας συνδεδεμένης με την ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας για θέματα Πολιτικής Άμυνας, Ασφάλειας και Υγείας

- Πληρέστερος και αποτελεσματικότερος προγραμματισμός ασκήσεων σε όλα τα δημόσια σχολεία, τα κεντρικά κτήρια του ΥΠΠ αλλά και όλα τα κτίρια που στεγάζουν υπηρεσίες του ΥΠΠ
- Τακτικές επιμορφώσεις προσωπικού σε θέματα Πρώτων Βοηθειών και Πυρόσβεσης
- Συνεργασία με εξωτερικούς συνεργάτες – αγορά υπηρεσιών
- Εμπλοκή του Γραφείου Ασφάλειας και Υγείας στις περιπτώσεις:
 - ◆ Αγοράς / Ενοικίασης Κτηρίων
 - ◆ Ανέγερσης νέων κτηρίων (π.χ. Δημόσιων Σχολείων)
 - ◆ Βελτίωσης / Αντισεισμικής Αναβάθμισης υφιστάμενων κτηρίων

Συμπερασματικά

Όλες οι παραπάνω εισηγήσεις έγιναν κατόπιν εμπειριών που αποκτήθηκαν στην ΕΕ με στόχο τη βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών και τη μεγιστοποίηση της ευελιξίας και της αποτελεσματικότητας του Γραφείου Ασφάλειας και Υγείας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, στα πλαίσια πάντοτε των Ευρωπαϊκών προτύπων και προδιαγραφών.

Αρκετές από τις εισηγήσεις συνεπάγονται οικονομικό κόστος κάτι που συνάδει απόλυτα με την παγκόσμια βιβλιογραφία όσον αφορά τη σχέση αποτελεσματικότητας και πόρων (οικονομικές επενδύσεις, επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό). Η υιοθέτηση μερικών από αυτών, έστω και μακροπρόθεσμα, θα βοηθήσει στη σταδιακή αναδιάρθρωση του τομέα Ασφάλειας και Υγείας, εφόσον αυτός ήταν και ο λόγος που η Κυπριακή Δημοκρατία επένδυσε σε υπάλληλό της για πεντάμηνη απασχόληση στην ΕΕ.

Καταληκτικά θα ήθελα να αναφέρω πως η εργασία στην ΕΕ δεν αποτέλεσε μόνο μια προσωπική και μοναδική εμπειρία, ήταν επίσης η αφορμή για την απομυθοποίηση ενός οργανισμού ο οποίος, στους απομακρυσμένους από το κέντρο Κυπρίου, φαντάζει μυθικός, αλάνθαστος και ψυχρός. Η αλήθεια είναι πως η ΕΕ δεν διαφέρει περισσότερο από οποιοδήποτε παρόμοιο οργανισμό. Τον κοινό παρονομαστή αποτελεί πάντοτε ο ανθρώπινος παράγοντας με τα λάθη και τις αδυναμίες του αλλά και τις δυνατότητες και τα οράματά του.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Δρ Γεωργία Πασιαρδή, Βοηθός Διευθύντρια Δημοτικής Εκπαίδευσης

Μαρία Γεωργίου, Βοηθός Διευθύντρια Μέσης Εκπαίδευσης

Contemporary Approaches to Research on Learning Environments Worldviews

Darrell Fisher και Myint Swe Khine.

World Scientific Publishing Co, 2006

ISBN 981-256-508-6

Εισαγωγή

Το μαθησιακό περιβάλλον (Learning Environments) είχε λάβει αρκετή προσοχή από ανθρώπους της παιδείας κι ερευνητές, εδώ και δεκαετίες. Μελέτες που έχουν διεξαχθεί κατά τα τελευταία 30 χρόνια παρείχαν πειστικά τεκμήρια για το ότι η ποιότητα του περιβάλλοντος της τάξης σε ένα σχολείο, αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη μάθηση. Για παράδειγμα το έργο του Rudolph Moos στη δεκαετία του 1970 οδήγησε στην παραδοχή πως η ποιότητα του μαθησιακού περιβάλλοντος είναι ζωτικός παράγοντας στην παιδεία. Επιπλέον, το 1936, ο Lewin υποστήριξε πως το περιβάλλον και η σχέση των ατόμων, αποτελούσαν ισχυρούς παράγοντες καθορισμού της συμπεριφοράς. Έτσι, το μαθησιακό περιβάλλον θεωρείται ως ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Επίσης, αποτελεί δείκτη της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης κι αντικατοπτρίζει την ποιότητα ενός σχολείου.

Η αξιολόγηση διαφόρων τομέων του περιβάλλοντος τάξης μπορεί να αποτελέσει τη βάση για βελτίωση του μαθησιακού περιβάλλοντος σε όλα τα εκπαιδευτικά πλαίσια, τόσο σε τάξεις πανεπιστημίου όσο και σε τάξεις δευτεροβάθμιας / πρωτοβάθμιας παιδείας. Πρώτον, δύναται να

βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς στην αναδιοργάνωση της οικολογίας των τάξεων ως ένα περιβάλλον ευαίσθητο στις ανάγκες, στα συναισθήματα και στις ιδέες των μαθητών. Δεύτερον, μπορεί να παράσχει στους μαθητές, ένα μαθησιακό περιβάλλον τάξης στο οποίο να νιώθουν αυτοπεποίθηση και ότι είναι σε θέση να εκφράσουν την γνώμη των ελεύθερα. Οι θέσεις αυτές υποστηρίχθηκαν σε διάφορες μελέτες και μέσω διαφόρων ευρημάτων αναφορικά με το μαθησιακό περιβάλλον της τάξης. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα αυτά αποκαλύπτουν πως οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει (α) να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στους μαθητές για συνεργασία, (β) να ενθαρρύνουν τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία μάθησης, (γ) να καθιερώνουν και να διατηρούν μια καλά οργανωμένη τάξη όπου οι μαθητές συμπεριφέρονται με τάξη και (δ) να παρέχουν σαφείς στόχους στους μαθητές. Τα τέσσερα αυτά χαρακτηριστικά του μαθησιακού περιβάλλοντος σχετίζονται στενά με την αποτελεσματική μάθηση.

Έτσι, το βιβλίο *Contemporary Approaches to Research on Learning Environments Worldviews* αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά στο πεδίο της έρευνας για το μαθησιακό περιβάλλον, όπου έχει παρατηρηθεί τεράστια διαφοροποίηση

κατά τα τελευταία 30 χρόνια. Είναι ένα βιβλίο το οποίο επιχειρεί να παρουσιάσει τη σύγχρονη έρευνα, τόσο την ποιοτική όσο και την ποσοτική, η οποία έχει διεξαχθεί από επιφανείς ερευνητές σε όλον τον κόσμο για το μαθησιακό περιβάλλον.

Σύντομη σύνοψη των κεφαλαίων

Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει 25 μελέτες γύρω από το μαθησιακό περιβάλλον, όπου ερευνητές, μοιράζονται με άλλους, τα αποτελέσματα του έργου τους. Οι μελέτες αυτές παρουσιάζουν μια πλήρη εικόνα της έρευνας για το μαθησιακό περιβάλλον, καθώς έχουν διεξαχθεί σε 15 διαφορετικές χώρες σε όλον τον κόσμο. Παρόλο που η έρευνα στον τομέα αυτό ξεκίνησε από τις δυτικές χώρες, οι Ασιάτες ερευνητές κατά την τελευταία δεκαετία έχουν συμβάλει σημαντικά με την ερευνητική τους εργασία στην προώθηση της μελέτης του μαθησιακού περιβάλλοντος ώστε δικαιωματικά να κατέχουν πρωτεύοντα ρόλο σ' αυτή την ερευνητική περιοχή.

Στο πρώτο κεφάλαιο, οι Dorman, Fisher και Waldrip, παρουσιάζουν μια μελέτη στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Αυστραλία. Η μελέτη αυτή δείχνει πως το περιβάλλον της τάξης και οι αντιλήψεις των μαθητών περί αξιολόγησης, ήταν σημαντικοί και θετικοί δείκτες ακαδημαϊκής επιτυχίας και συμπερι-

φοράς στο μάθημα των φυσικών επιστημών. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν το εργαλείο Students Perceptions of Assessment Questionnaire (SPAQ).

Η μελέτη στο επόμενο κεφάλαιο εστιάστηκε στο θέμα της επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών στον τομέα της διαπροσωπικής συμπεριφοράς μέσω της βαθιάς ανάλυσης της συμπεριφοράς κάποιου ατόμου και μέσω της λήψης απαντήσεων από τους μαθητές. Χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο Questionnaire on Teacher – Student Interaction (QTI) για να αξιολογηθεί η διαπροσωπική συμπεριφορά των εκπαιδευτικών με τους μαθητές σε τάξεις στις οποίες διδασκόταν το μάθημα των φυσικών επιστημών σε σχολεία της Σιγκαπούρης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, οι Fisher, den Brok και Richards παρέχουν πληροφορίες για μια μετα-ανάλυση, η οποία επιτελέστηκε σε ένα μεγάλο σύνολο δεδομένων που προέκυψαν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου QTI στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Αυστραλίας. Τα αποτελέσματα στις παραμέτρους του QTI εξετάστηκαν σε σχέση με παράγοντες όπως το φύλο, το μέγεθος τάξης και το θέμα του μαθήματος.

Το επόμενο κεφάλαιο από τον Hofstein, επικεντρώθηκε στο εργαστήριο φυσικής. Το κεφάλαιο διαιρείται σε πέντε μέρη. Μετρήθηκαν οι αντιλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών για το μαθησιακό περιβάλλον ενός εργαστηρίου επιστήμης, με την χρήση του εργαλείου Science Laboratory Environment Inventory (SLEI) σε Αυστραλία και Ισραήλ. Τα ευρήματα της μελέτης βοήθησαν τους ερευνητές στο να βελτιώσουν την παιδαγωγική και εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα του εργαστηρίου.

Το κεφάλαιο 5 αφορά στην έρευνα του μαθησιακού περιβάλλοντος στην ανώτατη εκπαίδευση στο Βέλγιο. Οι συγγραφείς, Van Petergem και Donche έστρεψαν την προσοχή τους σε ένα ερευνητικό μοντέλο, για να εξετάσουν τις πολύπλοκες σχέσεις μεταξύ της μάθησης και της δι-

δασκαλίας, στην ανώτατη εκπαίδευση. Με βάση τα εμπειρικά αποτελέσματα τριών ερευνητικών μελετών, διαπιστώθηκαν ατομικές διαφορές στη μάθηση και τη διδασκαλία.

Στο κεφάλαιο 6, η μελέτη επικεντρώνεται στη σύγκλιση κι απόκλιση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και μαθητών, για τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, όσον αφορά στη μάθηση και στη διοίκηση της τάξης, στην Ολλανδία. Οι παράμετροι αυτοί μετρήθηκαν με το εργαλείο Questionnaire of Instructional Behaviour (QIB).

Στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζονται δύο μελέτες, οι οποίες έχουν στενή σχέση με το μαθησιακό περιβάλλον, σε τάξεις των φυσικών επιστημών στην Τασμανία. Η πρώτη μελέτη χρησιμοποίησε την ανάλυση Τάξεων Επιστήμης Κολεγιακού Περιβάλλοντος, ώστε να ερευνήσει τις αντιλήψεις των μαθητών επιστήμης σε ό,τι αφορά στο πραγματικό και προτιμητέο ψυχολογικό μαθησιακό περιβάλλον. Η άλλη μελέτη, χρησιμοποίησε το εργαλείο Technology – Rich, Outcomes – Focused, Learning Environment Inventory (TROFLEI), ώστε να αξιολογήσει ψυχολογικά περιβάλλοντα πλούσια σε ICT.

Οι συγγραφείς του κεφαλαίου 8, επικεντρώνονται στη σημασία της χρήσης μελετών μικτών μεθόδων οι οποίες επιτρέπουν στους ερευνητές να καταλάβουν καλύτερα το τι συμβαίνει πραγματικά στην τάξη, σε ένα ακαδημαϊκά πετυχημένο και σε ένα ακαδημαϊκά μη πετυχημένο σχολείο στις ΗΠΑ.

Η μελέτη που περιγράφεται στο κεφάλαιο 9, ερευνά το πώς διδάχθηκε στην τάξη η επιστήμη και το πώς οι μαθητές αντιλαμβάνονται το μαθησιακό περιβάλλον της τάξης σε γυμνάσια της Ινδονησίας. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές μέθοδοι σε αστικά και αγροτικά σχολεία. Το κύριο εύρημα ήταν πως η διδασκαλία της επιστήμης σε αστικά σχολεία ήταν καλύτερη από την αντίστοιχη στα αγροτικά.

Το κεφάλαιο 10 ασχολείται με μια προσέγγιση έρευνας δράσης με εκπαιδευτικούς της δημοτικής εκπαίδευσης που παρακολουθούσαν προϋπηρεσιακή επιμόρφωση στη Νέα Ζηλανδία. Σε αυτή τη μελέτη, χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο College and University Classroom Environment Inventory (CUCEI) σε μια συνεργατική διαδικασία. Επιπλέον, το εργαλείο What Is Happening In This Class (WIHIC) παρείχε ποσοτικά δεδομένα. Τα δεδομένα αυτά βελτιώθηκαν με τη βοήθεια ποιοτικών δεδομένων. Η μελέτη έδειξε πως οι στρατηγικές ανάμειξης για βελτίωση κάποιων τομέων του μαθησιακού περιβάλλοντος, ήταν επιτυχείς στο να επιφέρουν κάποιες θετικές αλλαγές στο πανεπιστημιακό περιβάλλον διδασκαλίας.

Το κεφάλαιο 11 παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας μελέτης μεγάλης κλίμακας, η οποία διενεργήθηκε στην Ινδία. Για τους σκοπούς της μελέτης αυτή, χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλές μέθοδοι έρευνας ώστε να εξερευνηθεί η φύση του περιβάλλοντος τάξης και των σχέσεων μαθητή-εκπαιδευτικού. Χρησιμοποιήθηκαν, το εργαλείο What Is Happening In This Class (WIHIC), το εργαλείο Questionnaire on Teacher – Student Interaction (QTI) αλλά και κλίμακες συμπεριφοράς, ώστε να αποκτηθεί μια εκ βαθέων κατανόηση του περιβάλλοντος τάξης.

Το 12ο κεφάλαιο περιέγραψε μια περιπτώσιακή μελέτη σε μια τάξη ηλεκτρονικών υπολογιστών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ταϊλάνδη. Καθορίστηκε η αξιοπιστία του εργαλείου, Constructivist Learning Environment Survey (CLES) προτού αυτή δοθεί σε μια τάξη μαθητών οι οποίοι παρακολουθούσαν ένα μάθημα υπολογιστών.

Το 13ο κεφάλαιο παρουσιάζει μια πιλοτική μελέτη στις ΗΠΑ και σκοπός της ήταν να ερευνήσει τους παράγοντες οι οποίοι κατά, τους καθηγητές και το διοικητικό προσωπικό ήταν σημαντικοί στην εξέλιξη ενός παραγωγικού, θετικού και πρωτότυπου κολεγιακού περιβάλλοντος. Οι ερευ-

ντές χρησιμοποίησαν τόσο ποσοτικές (δηλ. το Ερωτηματολόγιο, School – Level Environment Questionnaire) όσο και ποιοτικές μεθόδους, για να αξιολογήσουν το μαθησιακό περιβάλλον και για να αναγνωρίσουν τους τομείς οι οποίοι έρχονταν βελτίωσης σε ένα συγκεκριμένο κολέγιο.

Το επόμενο κεφάλαιο καταγράφει βασικά ευρήματα μιας διδακτορικής περιπτώσιακής μελέτης 18 μηνών στο μαθησιακό περιβάλλον ενός προαστιακού δημοτικού σχολείου στη Νέα Ζηλανδία. Οι ερευνητές και οι μαθητές σε αυτή τη μελέτη έχουν εργαστεί σε ένα περιβάλλον ηλεκτρονικής τάξης όπου η αναλογία υπολογιστών-μαθητών ήταν περίπου 1:2, ώστε να εξεταστεί η επίδραση ενός τέτοιου περιβάλλοντος στην κοινωνική, συναισθηματική και γνωστική εξέλιξη των μαθητών. Τα δεδομένα λήφθηκαν με τη χρήση ενός μοναδικού εργαλείου γνωστού ως λογισμικό γραφής βίντεο Camtasia, το οποίο παρείχε συνολικά πάνω από 80 ώρες δραστηριοτήτων των μαθητών σε αυτό το περιβάλλον.

Ο συγγραφέας του κεφαλαίου 15 στην έρευνά του, επιχείρησε κατά τρόπο ενδιαφέροντα να δείξει το πώς η έρευνα επί της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών και η έρευνα επί της διαπροσωπικής συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών μπορεί να συνδυαστεί ώστε να συμβάλει στην επεξήγηση της διαφοράς των επιτυχιών των μαθητών στο επίπεδο της τάξης. Η έρευνα έλαβε χώρα σε 32 δημοτικά σχολεία στην Κύπρο και χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια ώστε να υπολογιστούν οι αντιλήψεις των μαθητών για τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών στην τάξη. Επίσης, διενεργήθηκε μια μελέτη αποτελεσματικότητας και χρησιμοποιήθηκαν και τα δύο ερωτηματολόγια ώστε να υπολογιστεί η επίδραση της συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών επί των επιτευγμάτων των μαθητών

Στο κεφάλαιο 16 αναφέρονται τρεις μελέτες ώστε να περιγραφούν συ-

σχετισμοί μεταξύ των αντιλήψεων των μαθητών γύρω από το περιβάλλον τάξης και των ατομικών χαρακτηριστικών τους, στην ανώτατη εκπαίδευση της Ιαπωνίας. Οι ερευνητές έχουν εξετάσει τους συσχετισμούς μεταξύ του μαθησιακού περιβάλλοντος και της επίδοσής τους όπως το αντιλαμβάνονται φοιτητές κολεγίου και πανεπιστημίου. Τα αποτελέσματα αυτών των μελετών εισηγούνται πως είναι χρήσιμοι οι υπολογισμοί των αντιλήψεων των μαθητών και των αναγκών για μάθηση ώστε να επέλθει καλύτερος σχεδιασμός και να βελτιωθούν η διδασκτέα ύλη και το μαθησιακό περιβάλλον.

Το κεφάλαιο 17 ασχολείται με τα ευρήματα μιας μελέτης σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Αυστραλία. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν προσεγγίσεις structural Equation modeling (SEM) για να ερευνήσουν συσχετισμούς ανάμεσα στο περιβάλλον τάξης και στα αποτελέσματα μέσω του εργαλείου Technology – Rich, Outcomes – Focused, Learning Environment Inventory (TROFLEI). Από την έρευνα διαπιστώθηκε πως η βελτίωση του περιβάλλοντος τάξης έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τα αποτελέσματα των μαθητών.

Στο κεφάλαιο 18, οι Lipponen, Lallino και Lakkala εγείρουν θέματα σχετικά με το σχεδιασμό υποδομών για μάθηση με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Αναλύονται τα χαρακτηριστικά των προσανατολισμένων προς τη μάθηση υποδομών ώστε να παρασχεθεί ένα πλαίσιο για τον σχεδιασμό της όλης δομής ενός μαθησιακού και διδακτικού περιβάλλοντος υποβοηθούμενου από την τεχνολογία.

Οι Chandra και Fisher στο κεφάλαιο 19 παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της μελέτης τους, σε ένα Λύκειο στην Αυστραλία. Στη μελέτη αυτή, το Getsmart, χρησιμοποιήθηκε μια ιστοσελίδα σχεδιασμένη από εκπαιδευτικούς, ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα ενός μαθησιακού περιβάλλοντος βασισμένου στο

διαδίκτυο. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι μαθητές είχαν θετικές αντιλήψεις για αυτό το είδος μαθησιακού περιβάλλοντος.

Το κεφάλαιο 20 ασχολείται με την τεκμηρίωση του College and University Environment Inventory-students(CUIEIS-S) ως εργαλείου αξιολόγησης του ψυχολογικού περιβάλλοντος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ταϊβάν. Το εργαλείο εφαρμόστηκε σε κάπου 15,000 μαθητές από κάπου 70 δημόσια κολέγια και πανεπιστήμια καθώς και από ανεξάρτητα κολέγια και πανεπιστήμια στην Ταϊβάν. Η μελέτη έχει δείξει πως το CUIEIS είναι έγκυρο κι αξιόπιστο στην αξιολόγηση του ψυχολογικού περιβάλλοντος κι έχει επεκτείνει την έρευνα επί του μαθησιακού περιβάλλοντος από τα σχολεία δημοτικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε κολέγια και πανεπιστήμια.

Το κεφάλαιο 21 περιγράφει το εργασιακό περιβάλλον σε ένα Γυμνάσιο στην Ινδονησία. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν το Ερωτηματολόγιο School Level Environment Questionnaire (SLEQ) στην Ινδονησία και τα ευρήματά τους από την αξιολόγηση αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημείο εκκίνησης για βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος σε αγροτικά, αστικά, και προαστιακά σχολεία. Η μελέτη είναι σημαντική διότι στρέφει την προσοχή των διευθυντών και των εκπαιδευτικών στη σημασία του εργασιακού περιβάλλοντος, ώστε να υποβοηθηθεί η εκπαιδευτική πρακτική στα σχολεία τους.

Η μελέτη του κεφαλαίου 22 ερευνά το μαθησιακό περιβάλλον της τάξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Τουρκία. Ο σκοπός της ήταν να εξετάσει τις αντιλήψεις των μαθητών στα λύκεια της Τουρκίας γύρω από το περιβάλλον της τάξης στη βιολογία, με τη βοήθεια του εργαλείου, What Is Happening In This Class (WIHIC). Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν πως οι αντιλήψεις των μαθητών για το μαθησιακό περιβάλλον τους στη βιολογία ήταν σημαντικά συσχετισμένες με τη συμπεριφορά τους.

Στο κεφάλαιο 23, ο Quinton ασκεί κριτική στο πιθανό μέλλον της μάθησης, σε μια προσπάθεια να αξιολογήσει τη δυνατότητα για έρευνα. Ο συγγραφέας πιστεύει πως το περιβάλλον τεχνολογίας με ηλεκτρονικούς υπολογιστές μπορεί να βελτιώσει τη μάθηση των μαθητών, με προσεκτικό σχεδιασμό και προσεκτική επιλογή στρατηγικής σχεδιασμού. Προβάλλεται επίσης η θέση πως οι τεχνολογικοί νεωτερισμοί μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος στο οποίο πρέπει να επέλθουν υψηλής ποιότητας μαθησιακά αποτελέσματα.

Το κεφάλαιο 24 παρουσιάζει το εργαλείο Computer - Supported Collaborative Learning (CSCL) το οποίο επηρεάζει την τεχνολογία για δημιουργία γνώσης. Το CSCL είναι ένας τομέας μελέτης ο οποίος επικεντρώνεται στη βασισμένη στο σύνολο συνεργατική μάθηση, που υποστηρίζεται από ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η μάθηση μπορεί να επιτευχθεί είτε πρόσωπο με πρόσωπο, μέσω δικτύων υπολογιστών, ή με τη συμβολή άλλων βοηθητικών μέσων και δραστηριοτήτων οι οποίες υποστηρίζουν τη δόμηση γνώσης.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου αυτού συζητά την εξέλιξη των εργαλείων μαθησιακού περιβάλλοντος για σκοπούς αξιολόγησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος τάξης που είναι βασισμένο στο διαδίκτυο. Υποστηρίζεται πως η έρευνα γύρω από το μαθησιακό περιβάλλον είναι καλά καθιερωμένη και ότι υπάρχει ισχυρός συσχετισμός μεταξύ των αποτελεσμάτων των μαθητών και του μαθησιακού περιβάλλοντος.

Συμπέρασμα

Το βιβλίο *Contemporary Approaches to Research on Learning Environments Worldviews* είναι σημαντικό για αρκετούς λόγους.

Πρώτον, το περιεχόμενο του βιβλίου είναι μια ευρεία και πλούσια συλλογή διεθνών μελετών επί της σημασίας του μαθησιακού περιβάλλο-

ντος, το οποίο είναι θετικά συσχετισμένο με την αποτελεσματική μάθηση. Τα 25 κεφάλαια του βιβλίου αυτού δείχνουν με τρόπο ανεξάρτητο, σύγχρονες προσεγγίσεις στην έρευνα για το μαθησιακό περιβάλλον, παρόλο που κάποιες από τις μελέτες αυτές έχουν το ίδιο αντικείμενο σε ένα διαφορετικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, μετά από ανάγνωση των κεφαλαίων 2, 3, 6, 11, καθίσταται προφανές πως οι μελέτες είναι βασισμένες στο ίδιο θεωρητικό υπόβαθρο το οποίο είναι η σχέση δάσκαλου-μαθητή. Επίσης, οι μελέτες στα κεφάλαια 9, 13, 17, 19, 20, 21, 22 επιχειρήσαν να εξερευνήσουν το μαθησιακό περιβάλλον σε διαφορετικά εκπαιδευτικά επίπεδα, π.χ. στη δευτερεύουσα ή την ανώτατη εκπαίδευση. Παρομοίως, υπάρχουν κεφάλαια, όπως τα κεφάλαια 11 και 16, όπου οι μελέτες που παρουσιάζονται, έχουν τον ίδιο σκοπό, δηλαδή τη βελτίωση του μαθησιακού περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, η οργάνωση του βιβλίου σε μέρη, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, είναι δυνατό να παράσχει μια καλύτερη τάξη και συνέχεια στη δομή του βιβλίου και να παρουσιάσει το πώς σχετίζονται διαφορετικές μελέτες και τα αποτελέσματά τους σε όλο τον κόσμο. Ταυτόχρονα, αυτό το είδος οργάνωσης παρέχει στους αναγνώστες την πιθανότητα μιας συνολικής εικόνας του συγκεκριμένου τομέα του μαθησιακού περιβάλλοντος για τον οποίο ενδιαφέρονται.

Δεύτερον, είναι ένα πολύ χρήσιμο βιβλίο για τους εκπαιδευτικούς σε διαφορετικά εκπαιδευτικά πλαίσια, διότι επιχειρεί να παράσχει στον αναγνώστη με τρόπο σαφή κι ακριβή, μια πλούσια θεώρηση της βιβλιογραφίας γύρω από τις κύριες μελέτες οι οποίες έχουν λάβει χώρα κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Όλα τα κεφάλαια περιλαμβάνουν ένα τμήμα θεωρητικού υπόβαθρου, ώστε ο αναγνώστης να γνωρίζει τι υπήρχε ήδη και ποια είναι τα πιο πρόσφατα ευρήματα στον τομέα.

Τρίτο, το βιβλίο παρέχει μια λεπτομερή εξέταση κι ανάλυση (π.χ. multi-

level analysis και structural equation modeling) διαφορετικών τομέων του μαθησιακού περιβάλλοντος, χρησιμοποιώντας ένα συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται μια ποικιλία νέων εργαλείων σε διαφορετικά κεφάλαια, για την αξιολόγηση και βελτίωση του μαθησιακού περιβάλλοντος, από την οπτική γωνία των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Για παράδειγμα, το εργαλείο Questionnaire on Teacher - Student Interaction (QTI) αξιολογεί τη διαπροσωπική συμπεριφορά των εκπαιδευτικών στις τάξεις τους. Μέσω του QTI, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να γνωρίσουν το πώς τους βλέπουν οι μαθητές και το πώς βλέπουν οι ίδιοι τους εαυτούς των. Αυτό παρέχει στους δάσκαλους την ευκαιρία να θεωρήσουν την επίδοσή τους, ιδίως σε σχέση με την σχέση τους με τους μαθητές τους.

Άλλο ένα ποσοτικό εργαλείο είναι η κλίμακα συμπεριφοράς *What Is Happening In This Class (WIHIC)* η οποία παρέχει μια άποψη των αντιλήψεων των μαθητών για τις τάξεις επιστήμης. Η έρευνα κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει υποδείξει πως οι αντιλήψεις μαθητών και εκπαιδευτικών είναι σημαντικά στοιχεία στις ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις του περιβάλλοντος τάξης.

Συμπερασματικά, το βιβλίο αυτό παρέχει μια ενδιαφέρουσα σειρά άρθρων. Οι συγγραφείς, ατομικά και συλλογικά, εξερευνούν ένα εύρος θεμάτων σχετικών με το μαθησιακό περιβάλλον και δείχνουν ένα ευρύ φάσμα απόψεων για τη μέτρηση του μαθησιακού περιβάλλοντος με τη χρήση διαφορετικών ερευνητικών μεθόδων (π.χ. ερωτηματολόγια, παρατηρήσεις κτλ.). Το έργο τους δείχνει πόσο ευρύς και σημαντικός είναι ο τομέας αυτός για τη βελτίωση της ποιότητας ενός σχολείου σε όλα τα επίπεδα (Δημοτική, Μέση κι Ανώτατη εκπαίδευση). Επίσης ενθαρρύνει και καθοδηγεί τη μελλοντική έρευνα σε όλες τις διαστάσεις του μαθησιακού περιβάλλοντος.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Προς τα Μέλη του Κυπριακού Ομίλου Εκπαιδευτικής Διοίκησης (Κ.Ο.Ε.Δ.)

Έκθεση επί των Οικονομικών Καταστάσεων

Έχουμε ελέγξει τις οικονομικές καταστάσεις του Κυπριακού Ομίλου Εκπαιδευτικής Διοίκησης (Κ.Ο.Ε.Δ.), που αποτελούνται από την Συνοπτική και Αναλυτική Κατάσταση Εσόδων-Εξόδων καθώς επίσης και κατάσταση Εσόδων-Εξόδων έρευνας για την περίοδο Νοέμβριο 2003 μέχρι Νοέμβριο 2006.

Ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου για τις Οικονομικές Καταστάσεις

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Ο.Ε.Δ. είναι υπεύθυνο για την ετοιμασία και δίκαιη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης όπως αυτά εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και τις απαιτήσεις της Κυπριακής Νομοθεσίας. Η ευθύνη αυτή περιλαμβάνει: σχεδιασμό, εφαρμογή και τήρηση εσωτερικού ελέγχου σχετικού με την ετοιμασία και δίκαιη παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδη λάθη και παραλείψεις, είτε οφειλομένων σε απάτη είτε σε λάθος επιλογή και εφαρμογή κατάλληλων λογιστικών αρχών και υπολογισμό λογιστικών εκτιμήσεων που είναι λογικές υπό τις περιστάσεις.

Ευθύνη των Ελεγκτών

Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη πάνω σ'αυτές τις οικονομικές καταστάσεις με βάση τον έλεγχό μας. Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Τα Πρότυπα αυτά απαιτούν όπως συμμορφωνόμαστε με δεοντολογικές

απαιτήσεις και όπως προγραμματίζουμε και διενεργούμε τον έλεγχο για να πάρουμε λογικές διαβεβαιώσεις κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη και παραλείψεις.

Ένας έλεγχος συνεπάγεται την εκτέλεση διαδικασιών για τη λήψη ελεγκτικής μαρτυρίας για ποσά και άλλες γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Οι διαδικασίες που επιλέγονται εξαρτώνται από την κρίση του ελεγκτή, περιλαμβανομένης της εκτίμησης των κινδύνων ουσιωδών λαθών και παραλείψεων των οικονομικών καταστάσεων, είτε οφειλομένων σε απάτη είτε σε λάθος. Κάνοντας αυτές τις εκτιμήσεις κινδύνων, ο ελεγκτής λαμβάνει υπόψη του τον εσωτερικό έλεγχο που σχετίζεται με την ετοιμασία και τη δίκαιη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της οικονομικής οντότητας για να σχεδιάσει ελεγκτικές διαδικασίες που είναι κατάλληλες υπό τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής οντότητας.

Ένας έλεγχος περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών αρχών που χρησιμοποιήθηκαν και της λογικότητας των λογιστικών εκτιμήσεων που έγιναν από το Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς επίσης και την αξιολόγηση της γενικής παρουσίας των οικονομικών καταστάσεων.

Πιστεύουμε ότι η ελεγκτική μαρτυρία που έχουμε λάβει είναι επαρκής και κατάλληλη για να παράσχει μια βάση για την ελεγκτική μας γνώμη.

Γνώμη

Κατά την γνώμη μας, οι οικονομικές καταστάσεις δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα της οικονομικής κατάστασης του Κυπριακού Ομίλου Εκπαιδευτικής Διοίκησης (Κ.Ο.Ε.Δ.) στις 30 Νοεμβρίου

2006, και της χρηματοοικονομικής επίδοσης και των ταμειακών ροών της για τα τρία έτη που έληξαν την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ε.Ε και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης όπως αυτά εκδόθηκαν από το ΣΔΛΠ και τις απαιτήσεις της Κυπριακής Νομοθεσίας.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών Απαιτήσεων

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Κυπριακής Νομοθεσίας, αναφέρουμε τα πιο κάτω:

- Έχουμε πάρει όλες τις πληροφορίες και εξηγήσεις που θεωρήσαμε αναγκαίες για σκοπούς του ελέγχου μας.
- Κατά την γνώμη μας, έχουν τηρηθεί από τον Κ.Ο.Ε.Δ. κατάλληλα λογιστικά βιβλία.
- Οι οικονομικές καταστάσεις συμφωνούν με τα λογιστικά βιβλία.
- Κατά τη γνώμη μας και από όσα καλύτερα έχουμε πληροφορηθεί και σύμφωνα με τις εξηγήσεις που μας δόθηκαν, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν τις απαιτούμενες από την Κυπριακή Νομοθεσία, πληροφορίες με τον απαιτούμενο τρόπο.

Άλλο Θέμα

Αυτή η έκθεση, περιλαμβανομένης και της γνώμης, ετοιμάστηκε για τα μέλη του Κ.Ο.Ε.Δ. ως σώμα και μόνο. Δίνοντας αυτή τη γνώμη δεν αποδεχόμαστε ή αναλαμβάνουμε ευθύνη για οποιοδήποτε άλλο σκοπό ή προς οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο στη γνώση του οποίου αυτή η έκθεση δυνατόν να περιέλθει.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΣΗΦΑΚΗΣ
Certified Public Accounts
4 Σεπτεμβρίου 2007

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΧΟΡΗΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΟΕΔ ανακοινώνει ότι από την 1η Ιανουαρίου 2008 μέχρι την 30η Απριλίου 2008 θα δέχεται αιτήσεις από μέλη του Ομίλου για τη χορηγία ερευνητικών δραστηριοτήτων τους.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να συμπληρώνουν το ειδικό έντυπο αίτησης, το οποίο μπορούν να βρουν στην ιστοσελίδα του ΚΟΕΔ (www.koedcy.org) και να το αποστέλλουν στη διεύθυνση του Ομίλου μέχρι τις 30 Απριλίου 2008.

Οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου και το χρηματικό ποσό που θα εγκριθεί κατά περίπτωση θα κοινοποιηθούν στις αρχές Ιουνίου 2008. Σημειώνεται ότι η διαδικασία για την επιχορήγηση της συμμετοχής μελών του Ομίλου σε συνέδρια παραμένει η ίδια.

ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2006-2007

Για τη χρονιά 2006-2007 το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΟΕΔ στη συνεδρία της 21ης Νοεμβρίου 2007 ενέκρινε μετά από εισήγηση της ειδικής τριμελούς επιτροπής που είχε καθοριστεί, την παροχή χορηγιών για

- A) την ερευνητική εργασία του Δημήτρη Δημητρίου με το χρηματικό ποσό των 1500 ΛΚ και
- B) την ερευνητική εργασία της Κάκκας Αγγελίδου με το χρηματικό ποσό των 1000ΛΚ.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Μεγάλο ποσοστό της ενημέρωσης των μελών μας γίνεται μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ένας αριθμός μηνυμάτων επιστρέφεται κάθε φορά είτε γιατί οι διευθύνσεις έχουν κάποιο λάθος είτε γιατί δεν ισχύουν πια. Παράλληλα, κάποια από τα μέλη αποκτούν ηλεκτρονική διεύθυνση κάτι που δεν είχαν όταν συμπλήρωναν την αίτηση εγγραφής μέλους. Παρακαλούνται λοιπόν όσα μέλη δε λαμβάνουν μηνύματα μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου να επικοινωνήσουν με τον Ταμία του Ομίλου Δρα Ανδρέα Τσιάκκίρο, στην ηλεκτρονικής διεύθυνση sergat2@ucy.ac.cy για να δηλώσουν τη διεύθυνσή τους και να περιληφθούν στο σχετικό κατάλογο.